

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput vigesimum. Quomodo Geneva civilibus Gallorum bellis creverit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

æstro perciti quinque vel sex scholares, eodem accensid desiderio, collectis sarcinis, dies noctesque continuato itinere Genevam profecti sunt, desiderio tam sancti videndi, atq; audiendi hominis, pedibus alas addente. Equidem ex illis quæ ille mihi dixit, magnum illum heroem Godefridum Bullionium non tantam ex murorum Hierosolymitanorum, quantam hos ex Genevensis civitatis aspectu cepisse voluptatem credo. Quam ingressi quum audissent illa ipsa hora concionem, quam Exhortationem vocabant, haberi, curriculo ad templum properarunt, ut Calvinum è cathedra verba facientem viderent atque audirent: cujus invenustos gestus, habitum atque sermonem admirari facile intellexerunt, multa vero majora prædicari, & absentes admirari ea, quæ præsentibus contemnerent. E templo egredientem ad eum illi, salutant, & rem omnem exponunt: ac beatus sibi videbatur, qui propius eum contigisset. Tum Calvinus ad eos, Hæc, inquit, Dei sunt miracula, ô fratres, ad vineæ suæ culturam vos vocantis. Ex hoc ut & aliis fide dignissimis viris didici, in Calvino nullas singulares fuisse vel ingenii vel eloquentiæ dotes, nisi quod quotiescunq; in Catholicos debaccharetur seipso disertior videbatur. Animi certe virulentiam ipsius scripta fati testantur.

VI. Is quem mihi hæc & alii narraffe dixi, postquam tres aut quatuor circiter menses Genevæ esse commoratus, ac vix primis labiis Theologiam degustasset, à Calvino Minister fuit designatus. Et si verò felici admodum ingenio, & in bonis litteris mediocriter esset versatus; oneris tamen gravitatem diligenter perpendens, sese excusavit, Calvino nihilominus uti munus susciperet, urgente, & Apostolorum allegante exemplum, quos Deus idè elegerit, ut Mundi sapientiam confunderet. Post eum Beza quoque juvenenem urgere cœpit allato Titi & Amos Prophetæ exemplo, quorum uterq; quum juniores essent, docendi tamen in Ecclesia munus suscepissent. Difficilem Scripturæ intellectum causantem, idem Vergilianos hos versus, tamquam formalem, credo, Scripturæ textum, reposuit:

*Carpe manu namq; ipse volens facilisque sequetur,
Si te fata vocant.*

Sic illi victo Calvinus manus societatis præbuit, ac collata Ministri potestate in Lotharingiam ad novam condendam ecclesiam misit: qui tamen non multo post magno ecclesiæ Domini scandalo fuit, hospitis sui viri nobilis filiam ad parum honestam

consuetudinem pelliciens, vel potius, ut ipse aiebat ab illa pelle cæsus. Antequam verò Genevæ discederet. Calvinij iussu nomen mutarat, Villerochum se appellans: quod postea unà cum Calvinismo deposuit, in Catholica religione mortuus. Ab hoc ego multa quæ ad infelix hoc schisma pertinent, secreta accepi. Erat enim homo multæ experientiæ ut cujus opera Calvinistæ tum quum novum Hugonotarum existeret nomen, in multis ac magnis rebus usi fuerant.

QUOMODO GENEVA CIVILIBVS Gallorum bellis creverit.

CAPUT VIGESIMUM.

ARGUMENTUM.

- I. *Geneva prima & præcipua hæreseos sedes, vel sentina.*
- II. *Ad quam tamquam asylum omnis generis homines confuxerunt.*
- III. *Geneva per intestina Gallorum bella crevit.*
- IV. *Eadem Gallia viribus ad sui defensionem usa.*
- V. *Gallia post Turcas in auxilium vocatos multum pristini splendoris & virium amisit.*
- VI. *Plerique Principes magis de statu suo conservando quam Dei propugnando honore sunt solliciti.*

I. Genevensis civitatis, quæ prima parvæ suæ magnitudinis fundamenta ex variarum nationum posuit colluvie, exemplo patuit, nihil infirmum esse quod necessitatis vinculis colligetur. Ecce enim, ipso Sabaudia Duce ægre ferente, indignante Episcopo frementibus Catholicis, qui tum magno erant numero, in parva hac civitate præcipua Calvinistæ hæreseos sedes constituta, atque inde longè lateq; propagata fuit; nec Catholica ibi Ecclesia unquam potuit restaurari. Tanto studio sectarii in hac parva sua Roma conservanda elaborabant; sic inter se connexi ac constrikti, ut nemo eos posset disjungere, ut qui pleriq; omnes eadem tempestate essent jactati, & adhuc in eadem navi versarentur. Hoc asylum erat omnium qui è Gallia, Anglia & Belgio vel ob Lutheranismum proscripti erant aut profugerant, vel ob flagitia ac suppliciorum metum sese subdixerant.

II. Falsi monetarii, falsi testes, falsi notarii, & id genus hominum, perpluribus flagitiis, sub hujus à Farello cœptæ Reformationis tectum se recipiebant. Hic impunitas colligabat flagitiosos, hic libertas servos ad pileum vocabat. Hoc fugitivis erat asylum

asylum proditorum, incestorum receptaculum, absolutio damnatorum. Hic impudicia castitatem, virginitatem matrimonium subjugum miserat: hic superbia humilitati insultabat, simplicitati fraus, novitas antiquitati, hæresis denique religioni, hic in unam, cloacam avaritia, rapina, perfidia perjurium confluerant. De quorundam qui eò venerant aut venturi dicebantur flagitiis conquerentibus, ac ne scelerati homines reciperentur monentibus, Calvinus respondit: Sinite eos venire, nos meliores eos reddemus. Nulli finum suum claudit Ecclesia. Multi quidem simplices ac boni ceteroqui homines, ad quos alliciendo blanditiis, ad capiendos variis fraudibus utebantur, creditorum metu, ad præclaram hanc Rempublicam confugiebant; verum tamen magna peregrinorum pars vel è Iustitiæ manibus evaserant, vel fidem abnegarant. Hic omnes in ædificanda illa nova ecclesia operas suas & opes conferebant, illi præcipue qui foro cessarant, ut hoc modo bonorum suorum semissem creditoribus præceptum, sibi servarent. Ac quamvis, ut variarum nationum homines, linguis, moribus, consiliis, ac religionibus inter se dissiderent: omnes tamen in nova hac condenda Babylone unanimiter conspirabant.

III. Sic nova facta Genevensis civitas, in nostris dissensionibus concordiam tutata est, & nostris miseris crevit; ut cui nunquam etiam eorum defuerunt auxilia, qui nisi suæ ipsi quieti invidissent, merito in eius exitum conjurare debebant; usitata jam Principibus arte, qui omnia ad suum trahentes commodum, ac temporibus insidiantes, majorem conservandi sui, vel ex vicinorum damnis augendi imperii, quam divinæ amplificandæ gloriæ habent rationem. Vnde factum est ut uno contra jam dictâ civitatem aliquid moliente, statim alter patrocinium eius suscepit. Gallia regibus Sabaudia Ducis conatus semper impediendos, ne ex Helvetia militum in Galliam comeatus intercluderetur; ac simul ut is qui hostis aliquando esse posset, propiorem hostem oppositum semper haberet; nec tutum modo regnum ab invasione præstaretur, sed etiam ad vicinos ubi nondum plane spes omnis decollavit, aditus pateret. Magnū quidem Francisci I. erga Catholicam religionem fuit studium, magnus zelus: nihilominus tamen quum Sabaudia Dux Genevenses rebelles suos domare, & civitatem, quæ non religionem modo, sed & statum reipublicæ mutasset, ad obedientiam reducere statuisset; rex eius conatibus obstitit, misso Ren-

tio Cenio magni nominis duce; qui validis copiis eò profectus, Ducem re infecta obsidionem solvere cœgit.

IV. Post hæc Geneva, quam rectè Gallia incēditū dixeris, Gallia viribus subnixâ, omnes hostiū minas contēpsit, & conatus elusit. Vnde novi illi cives inflati, Legatos miserunt de federe cū nostris, regibus, ut cum quibusdā Helvetiorū pagis jâ fecerant, ineundo. quos Annas Momorantius Gallia Conestabilis, cujus consilio & prudentia Henrico II. rege, præcipue res administrabatur, nequaquam id è regum dignitate fore ratus, acerrimè increpitos facessere jussit, sic eos alloquutus: Abite quanto cyus, dicite egregiis illis dominis vestris Genevensibus, uti veniant interula tantum induti, cum laqueo è collo pendente, & ad regis pedes prostrati, suppliciter veniam implorent. Nimis certè viles illi sunt, quam ut cum tanto rege federe & amicitia jungantur. Hæc tum Conestabilis, Catholica religionis zelo impulsus. Sed res postea valde mutarūt: quum sæculo nostro plusquam ferreo Christiani, & Catholici quidem non hæreticorum modo, sed & infidelium amicitiam experierint, & opera sint usi. Quare mirū non est, nos contēni, ut quos ad portas Principis sui auxilia medicantes viderint. Gallia fanè accepto ad Niceam incomparabili detrimento, magno cum suo malo tum didicit, quā periculosum ac damnosum sit, eiusmodi sociis & amicis uti.

V. Monlucius Gallia Marescallus & alii in Commentariis suis non verè minus quā prudenter notarunt, quod ex illo tempore res Gallorum cœperit

In peius ruere, & retro sublapsa referri.

quum paullò antea nō respirare modo, sed & planè convalescere cœpissent. Quod quidem Venetiarum Dux Henrico III. regi è Polonia revertenti, non tam exprobat, quam ut ne ipse tale quid faceret, fidele consilium dedit, in hunc modū loquutus. Vnde tu putas, o Rex, tot tantaque mala tam in regnum quam in prædecessores tuos profuxisse, quam ex hoc amicitia & federis cum infidelibus contracti fonte? Non tu putas, tot Christianorum millia, à pirata Babarossa in auxilium ab avo tuo vocata, & religione ejurata, Mahumetismo nomen dare coacta, jâ in inferno contra miseriam suam auctores, Dei vindictam implorare? Infidelium quidem opera se imperiumq; tueri licet; sed cum infidelibus fedus offensivū ac defensivum percutere, id nihil aliud est quam Deo bellum indicere, qui suo tempore de temerariis illis hominibus ultionem sumere novit, tanto graviolem quanto magis seram.

Hæc

Hæc senex ille optimus: quæ rex nihil aliud quam Status quædam, ut vocant, regulas, de regni sui defensione ac securitate allegans, bonam in partem accepit. Hujus pater Henricus II. Princeps valde Catholicus cum Protestantibus fedus iniit, eorumque patrocinium præ se tulit: quod pater ipsius Franciscus I. numquam ut faceret adduci potuit: quibus ut antiquam amicitiam, quæ inter Galliam & Germaniam, velut germanas sorores, ab antiquis usque temporibus semper fuit, ipse quoque potius conservare vellet, petentibus, respondit: Quando Dei causa agatur nullam esse amicitiam quæ non dissolvatur. Meliori sanè consilio quam Henricus filius: qui postquam Protestantibus auxilium tulisset, ii deinde Henrici prolem oppugnarunt, ac regno privare conati sunt. Sic & sequentes Gallie reges Geufis in Belgio quæ clam quæ palam favorem & auxilium præstiterunt, contra naturalem ipsorum Principem: qui plena manu aurum Peruvianum in bellum hoc dispensans, oleum incendio addidit non ægrè laturus si Ecclesia hostes etiam Gallie hostes fuissent. Scit enim bellum nostrum suam esse pacem, & lucrum suum nostrum damnium. At nec Alphonsus Hispaniæ, nec S. Ludovicus Gallie rex hoc animo fuerunt.

VI. Est hoc omnibus Principibus & eis quorum consiliis imperia administrantur vsitatum ut maximam publicæ salutis & imperii conservandi habeant rationem. Huc omnes ipsorum actiones spectant ac diriguntur, memores fortè illius antiquæ legis: *Salus populi suprema lex esto.* At in eo valde errant, immò peccant, quod publicæ utilitati etiam divinas leges cedere volunt. Vnde fit ut sæpè Dei causam desertam patiantur, tantum, ut suam defendant. Quam justas Christiani causas habent conquerendi de eo Principe, qui odio Catholicæ Regis vicini sui Fessarum regi de Laracha occupanda consilium suggessit: qui etiam causa fuit, ut eius civitatis, idemque Zaphiri prætores, crudeli martyrio sint affecti, Gallus uterque natione, uterque apostata, sed qui in eo jam erant, ut errorem suum insigni in Rempublicam Christianam beneficio seluerent atque emendarent. Multa alia huc adferre possem exempla, sed quia legisse me memini, ad eum locum in quo Augustus natus fuit nemini nisi religioso quodam cum respectu, ingredi ausum, manum de tabula tollo. Immortali certè corona dignus est Vladislaus Poloniæ rex, qui Bohemici regni coronam ideo accipere recusavit, quod populo hæretico imperare nollet. Ab hoc quam longè absunt

hujus sæculi mores! Carolus V. Imperator de Republica Christiana ceteroqui optime meritis, cum Henrico VIII. Angliæ rege schismatico fedus iniit, ut contra Galliam se munitet. Eius filius Philippus etiam Principis alicujus tum ab Ecclesia disuncti, amicitiam expetit. Quid multis? plerique Principum non tam religionem quam regionem spectant; adeoque multi rebellium res cum damno religionis promovent, & florescentes videre exoptant.

Dabis hic mihi veniam, optime Rex, magne Gallorum Monarcha: & humilimi ac fidelis tui subditi fidelem libertatem bonam in partem interpretaberis. Homines plerumque vel metu quodam id quod verum ac rectum est dicere Principibus non audent, vel ut eis adulentur, falsa dicunt. Tam hi quam illi minime digni sunt quorum Principes consiliis utantur, ut qui magis per adulatoria pictura licentiam dispensare secum studeant, quam severa historia legibus se adstringere. Et quemadmodum pictores eorum quos depingunt navos quam maxime possunt umbra quadam occultant, ut etiam acutissimorum oculos fallant, e contra vero ea que pulcritudinem aliquam habent ita in propatulo collocant, iisque coloribus depingunt, ut in omnium oculos incurrant: sic nostri sæculi plerique omnes scriptores in eorum quos laudandos susceperunt, virtutibus ac recte factis predicandis non solum nimii sunt, (quod aliquo modo ferri poterat) verum etiam que peccata sunt non silentio modo premunt, sed & commendant sæpè & ornant. At veri Historici munus est, operam dare non tam ut quos describit, excellentes ac magni, quam ipse verus videatur, nec minus vitia quam virtutes, qua laude, qua reprehensione digna observare ac notare: & ut verbo absolvam talem quemque describere, qualis est non qualis esse vult aut debet. Hanc virtutem in Livio lubenter omnes agnoscunt, cujus tanta fuit existimatio, ut ab ultimis usque Gallie & Hispaniæ finibus quam plurimi gravissimi viri eius tantum videndi causa Romam venerint, quos insignita illa spectacula, vel miracula potius tantæ utriusque quorum vestigia adhuc miramur, attrahere non potuissent. Tales fuerunt etiam Thucydides, Tacitus

Suetonius, & plerique omnes qui nomen aliquod habent inter Historicos; quorum imitatione & exemplo ego eorum Principum de quorum vita mihi aliquamentio facienda est, bona ac mala, virtutes ac vitia describam. Hoc illud est quod Demetrius Phalereus Ptolemao respondisse dicitur, solos scilicet libros sine ullo rubore aut fūco verum libere dicere. Sed quid ego vereor, ut mihi per talem rogem liceat bonas ac religionis amantes reges merito ornare præconio, & malorum facta ac vitia perstringere? Equidem porinde peccat qui malorum mores ac facta carpere non audeat, quam qui virtutes ac recte facta debito elogio defraudat. Domitiano imperante, nemo Titum Imperatorem Humani generis delicias, nemo Caligulam

populi Romani natricem, nemo eundem Mundi Phæthontem appellare audebat. At optimo Imperatore Adriano rerum potito, velut postliminii jure restituta libertate, tam vitia quam virtutes singulorum in aperto proponere, ac prout quisque meritus erat vel laudare vel vituperare licebat. Sic tua, Rex Christianissime, clementia ac bonitas calamo meo eam dabit libertatem, veraci scriptore dignam, ut ne in Historia hujus contextu ullam vim veritati facere cogar. Vive feliciter, Rex, vive, vale, ac perenna, cum tuo & regni tui bono.

Deus de nostris annis tibi addat, tibi, inquam, cui minor cura esse debet regni quam eius qui regna & imperia dispensat ac servat.

IN SEQUENTEM LIBRUM AVCTORIS PRÆFATIO
ad Nicolaum Villarium.

FFERO tibi non Coronam Terrulliani, Gallice à me versam; non pompam Antichristi, iusto volumine à me depictam; sed tale munus, quod ego ex omnibus Christiana Reipublica regionibus collegi, & tale opus, in quo concinando jam diu me desudasse, ipse nosti. Ex ceteris regionibus tandem multo labore defatigatus in Franciam nostram veni, cui qua possum, opitulari canor, & à vicinorum exemplis præcepta aliquot saluberrima præscribere, qua in tanta grassantis hæreseos licentia sequi debeat. Quo labore defunctus, ad novum Orbem navigare constitui, ostensurus quanta ibi Catholica Ecclesia sumserit incrementa; adeo ut Deus velut relicto hoc orbe, in illum alterum commigrare, ac perpetuam sibi sedem ac domicilium ibi eligere velle videatur. Antequam vero oram solvam; Gallia nostra, Deo annuente, duos alios adhuc libros dabo. Equidem sic sentio, meum hunc librum, in quem quacumque selectissima habui, congesti, merito damnatum iri, nisi aliquem in eo, etiam patria mea dem locum; quæ inter omnia regna Christiana pietatis præcipuam laudem ac primum locum semper habuit; jam (pro dolor) aliqua ex parte amisit. Videbis hic diversas mutationes, & eorum conatus qui omnia susque deque miscuerunt, ordinem sine ordine, & deformem hereticorum omniaque deformantem reformationem. Mihi quidem ista scribenti tadium saepe obortum est: regulas tamen omnium quæ umquam nata sunt hæreseon maxime irregularis religionis describere visum est. Victi longis verborum ambagibus, victores brevi utuntur oratione. Sic ego in hoc libro, pro illa Mundi victrice Ecclesia loquens. Hunc vero librum sub felicibus tui nominis auspiciis exire volo: simulque omnia mea studia voluntati tuæ atque imperio offero, &c.

Oo FLO.